

ОБЩИНА ГЪЛЪБОВО  
Обл. Стара Загора

ИЗХ. № 04-00-32  
27.01.2016 г.

МОСВ  
БАСЕЙНОВА ДИРЕКЦИЯ  
„ИЗТОЧНОБЕЛОМОРСКИ РАЙОН“

РД-09-31  
01.02.2016

ОБЩИНА ГЪЛЪБОВО

„БЛАГОУСТРОЙСТВО и ЧИСТОТА“ ЕООД гр. ГЪЛЪБОВО - ЕИК 833101655

Седалище и адрес на управление: 6280, гр. Гълъбово, обл. Стара Загора, бул. „Цар Симеон Велики“ № 59,  
Тел: 0418 6 2320; факс: 0418 6 2466; Мобилен: +359 88 514 4456 E-mail: blagoustroistvo\_galabovo@abv.bg

ДО МИНИСТЕРСТВО на ОКОЛНАТА СРЕДА и ВОДИТЕ - СОФИЯ

ДО Басейнова Дирекция за Управление на Водите Източнореломорски район - Пловдив

ДО ДИРЕКЦИЯ „МОРСКО ДЕЛО И РИБАРСТВО“ към МЗХ - София

ДО ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ по РИБАРСТВО и АКВАКУЛТУРИ (ИАРА) - Бургас

ОТНОСНО: Информация за състоянието и проблемите по ползването в рибностопанско отношение на яз. „Розов кладенец“ и предложения за промяна в неговия статут по смисъла на ЗРА и Наредба № 37/2008 г. за осигуряване на природосъобразно ползване и подобряване на екологичния потенциал на водоема в съответствие с ПУРБИБР (2016 – 2020 г.)

Във връзка с откритата от нас процедура за издаване на разрешително за ползване на яз. „Розов кладенец“ за „аквакултури и свързаните с тях дейности“ по чл. 46, ал. 1, т. 3 от Закона за водите (ЗВ) по наше заявление Вх. № ПВ-20/31.03.2015 г. и Решение № 104 от 21.05.2015 г. на МОСВ с отказ за това, предлагаме на Вашето внимание следната информация и предложения:

Изпълнени сме с разбирането и убеждението, че язовирът има остра нужда от системни грижи за възстановяване и поддържане на добро екологично състояние на водата и водната екосистема. Разбираме, че една от възможните и приложими мерки за това е осигуряване на програмирано зарибяване с екологична цел, а именно зарибяване с целия спектър от растителноядните видове риби, включително и по-специално с бял толстолоб като превенция срещу пренаселването с растителен планктон и предотвратяване на неговия цъфтеж, както и с черен амур, като биологично средство за борба с тежката инвазия на мидата „зебра“ „Dreissena polymorpha“, поставяща под заплаха охладителните системи на двете топло електрически централи, както и с други биологични замърсители като хлорофил, планктон и други подобни.

Специалисти по видовото разнообразие на водната фауна у нас от БАН, Института по рибарство и аквакултури в Пловдив, Тракийския университет в Стара Загора и ИАРА, потвърждават, че от страна на държавната администрация все още не е осъзната опасността, създавана от масовото разпространение на инвазивния вид мида „зебра“ в страната. След „завладяване“ на топлите язовири – охладители на ТЕЦ в средата на 90-те години на 20-ти век тази мида вече се е разпространила и приспособила практически във всички равнинни водоеми на страната, както и в някои високопланински язовири.

Съзнаваме, че в основата на евентуалните Инвестиционните предложения (ИП) за ползване на язовира трябва да се постави тяхната екологична насоченост за реално постигане на устойчиво екологично състояние, т.е. на целите и мерките, заложи в ПУРБИБР.

Моментът за това е доста подходящ във връзка със започналата работа за актуализация на Плана за управление на речните басейни в Източнoбеломорския район (ПУРБИБР) за периода 2016 – 2020 г.г., която вече е в ход в Басейнова дирекция – Пловдив, както и предстоящите промени в Закона за рибарството и аквакултурите и свързаната с него Наредба № 37 от 10.11.2008 г., за ползването на язовирите – държавна собственост, в рибностопанско отношение и правилата за извършване на стопански, любителски риболов и аквакултури в обектите – държавна собственост по чл. 3, ал. 1 от Закона за рибарството и аквакултурите.

Считаме, че в това отношение има място за една по-задълбочена работа на органите на МОСВ и на ИАРА с участието и на общината и на предприятия-ползватели на водоема по посока на **предприемане на конкретни мерки и действия за подобряване на състоянието на язовира с оглед постигане на целите и изпълнение на мерките, заложи в ПУРБИБР** и хармонизирането им с интересите на водоема и на населението на общината, както и усъвършенстване на нормативната уредба по отношение на стопанисването на язовира.

**Първият основен мотив** на МОСВ в Решение № 104/21.05.2015 за отказ за издаване на разрешително се отнася до качеството на водата в язовира, което се оценява като проблемно и влошено. Предвидените в Плана за управление на речните басейни в Източнoбеломорския район (ПУРБИБР) за периода 2010 – 2015 г., цели и мерки по отношение на язовир „Розов кладенец“ би следвало да бъдат изпълнени по такъв начин, че да се подобри състоянието на водоема. Точно в тази връзка в представеното от нас ИП бяха предвидени действия в тази посока, които бихме могли допълнително да прецизираме и засилим с оглед действително постигане на тези цели, за което през изтеклите години фактически не се работи и на практика не е реализирано нищо.

Съгласно с действащия ПУРБИБР, водно тяло яз. „Розов кладенец“ с код BG3MA200L019 е определено като **силно модифицирано**. В раздел 5 на Списъка на целите за опазване на околната среда, Приложение № М 5-2 „Цели за добро екологично състояние на повърхностни водни тела в басейна на р. Марица, ПУРБИБР, том IV, за водно тяло – яз. „Розов кладенец“ е поставена цел за постигане на добър екологичен потенциал до 2021 г. В Приложение № М 7-1 на ПУРБИБР „Програма от мерки за повърхностните водни тела в басейна на р. Марица“ за водно тяло – яз. „Розов кладенец“ е **предвидена мярка „Ограничаване поставянето на понтонни съоръжения и садкови установки за производство на аквакултури“** – отговорници за тази мярка са Басейнова дирекция и ИАРА.

Следва да се обърне внимание на факта, че през периода на действие на ПУРБИБР за изпълнение на целите **не е предприето нищо конкретно, а екологичното състояние на язовира се влошава**. Заедно с това трябва да се подчертае, че мярката предвижда „ограничаване“, а не „забрана“ на садкови установки, но очевидно е, че отговорните за това органи БД - Пловдив и ИАРА не са определили обема и формата на това ограничение и начините за неговото прилагане. Според нас то би могло да се реализира чрез определяне на щадящ лимит за производство на риба в садки в съчетание с допълнителни мерки и задължения по посока на гарантиране на доброто състояние на водата в язовира, важен елемент от ксито е предлаганото от нас програмирано заребяване. В тази връзка считаме, че отговорните органи и институции **следва да формулират това ограничение точно и ясно по форма и обем**, като се поставят и други условия за неговото прилагане. Едно от тези условия би могло да бъде **задължението за програмирано заребяване с растителноядни видове риби** за намаляване на натиска от биогенни елементи върху водоема. Този подход е приложен в язовирите „Бял кладенец“ и „Овчарица“, които също са на охладители на ТЕЦ – ТЕЦ „Марица-Изток 2 в община Раднево, но не са в списъка по Приложение № 1 към ЗВ по понятни причини. Но пък тяхното екологично състояние е далеч по-добро от това на яз. „Розов кладенец“ именно благодарение на прилагането на този подход.

**Вторият основен проблем**, породен от сегашния статут на язовира е невъзможността в него да се извършва екстензивно развъждане на риба (това е технологията за свободно отглеждане на риба в язовира без хранене). Той произтича от следното:

- Формално язовир „Розов кладенец“ основателно е включен под № 37 в списъка на „комплексните и значими язовири“ по Приложение № 1 към Закона за водите.
- в същото време той е зониран със Заповед № на ИАРА и в него е определена „зона за аквакултури“. От това произтича постановката, че според чл. 15 от Закона за рибарството и аквакултурите (ЗРА) и респективно съгласно чл. 2, ал. 3 от Наредба № 37 от 10.11.2008 г., в него може да се извършва развъждане и отглеждане на риба само в мрежени клетки садки и съответно не може да се извършва екстензивно рибовъдство.
- Това положение **не отчита специфичните дадености на язовира**, а именно обстоятелството, че той е уникален по своя температурен режим като водоем охладител на двата ТЕЦ-а на територията на общината. Поради това той е с доста по-високи средни температура на водата от другите язовири в страната, което го прави уникален и в хидробиологично отношение.
- Един от хидробиологичните резултати от това е, че в него значително по-активно и твърде бързо и масово се развиват всички организми, в това число зоопланктона и фитопланктона, както и редица инвазивни видове като мидата „зебра“ „Dreissena polymorpha“. Тя се появи в топлите водоеми-охладители на ТЕЦ у нас в средата на 90-те години (пренесена от морето от птиците), много бързо се разви и създава опасност от задръстване на охладителните системи на ТЕЦ-овете и съответно застрашава тяхната работа (аварийни ситуации, предизвикани от мидата-зебра са известни в световната практика в редица тещове и дори в някои АЕЦ).

В същото време, другите два водоема-охладители на ТЕЦ в страната – яз. „Бял кладенец“ и яз. „Овчарица“ имат друг статут – те не са включени в списъка по Приложение № 1 към ЗВ, защото представляват частна държавна собственост. Това позволява в тях да се работи по договор за съвместна дейност с НЕК. В Наредба № 37 те са определени като водоеми за аквакултури, където може да се извършва и любителски риболов. На тази основа там се извършва екстензивно риборазвъждане (а в язовир „Овчарица“ и отглеждане на риба в садки) с програмирано заребяване със специфични видове риби (в частност и с черен амур) за биологична борба с мидата „зебра“. Черният амур е единственият естествен враг на този инвазивен вид, представлявайки и ценна риба от семейството на растителноядните видове – амурски комплекс (с произход от поречието на р. Амур в Русия и Китай. Програмираното заребяване в тези язовири с толстолоб и бял амур се прилага от няколко десетилетия, а с черен амур за пръв път през 1999 година, когато Държавната инспекция по рибарство (ДИР) (сега ИАРА) за пръв път внесе от Станцията по рибовъдство в гр. Нучет - Румъния личинки от черен амур. Те бяха отгледани от ползвателя на язовирите по договор за съвместна дейност с НЕК.

За съжаление, от Румъния такъв материал вече не се предлага, а черният амур в яз. „Овчарица“ и яз. „Бял кладенец“ даде неочаквано бързо висок прираст и разплодниците бързо надхвърлиха размерите и теглото, при които са годни за получаване на хайвер за изкуствено оплождане и за по-нататъшно размножаване на място в риболюпилната на язовира.

Всъщност, известно е, че всички растителноядни видове риба, въведени у нас през 60-те години на 20-ти век от Русия и Украйна (бял е пъстър толстолоб и бял амур), както и черният амур не могат да се възпроизвеждат по естествен начин, а само чрез изкуствено размножаване в риболюпилня. Поради това се търсят възможности за нов внос на личинки от черен амур с цел да се създаде и поддържа маточно стадо (производители/разплодници) у нас от този вид риба за ежегодно изкуствено възпроизводство и поддържане на вида. От другите растителноядни риби маточни стада се поддържат и у нас в Института по рибарство и аквакултури (ИРА) – Пловдив, а производители от тях има и в доста други язовири в страната.

Осигуряването на зарибителен материал от бял и пъстър толстолоб и от черен амур би могло да бъде важна, реална и изпълнима мярка за изпълнение на целта от ПУРБИБР за водно тяло – яз. „Розов кладенец“ да бъде постигнат добър екологичен потенциал до 2021 г. Точно това беше предвидено в предложеното от нас Инвестиционно предложение, одобрено от РИОСВ – Стара Загора с Решение СЗ-29-2015 от 05.03.2015 г. и в неговото изменение, прието от РИОСВ с писмо Изх. № КОС-01-3950/24.07.2015 г.

По същество, действащата нормативна уредба, касаеща яз. „Розов кладенец“ не отчита уникалния статут на язовира и го поставя в по-неблагоприятни условия по сравнение с язовирите със същия статут на охладители „Овчарица“ и „Бял кладенец“ и с другите язовири в страната. Следва да бъдат отчетени и други обстоятелства, свързани със статута и реалното ползване на язовир „Розов кладенец“, а именно:

По предназначение язовирът се ползва от енергетичните предприятия (ТЕЦ), разположени на територията на община Гълъбово: ТЕЦ – 1 (Американската компания ТЕЦ "АЕ – Гълъбово") и ТЕЦ – 3 ("Контур глобал" - ТЕЦ "Марица изток 3") и "Брикел" ЕАД като водоем-охладител за турбините, както и от минно-енергийния комплекс "Мини Марица Изток" АД за друго стопанско водоползване. Стопанисването му е възложено на „НЕК“ ЕАД, което поддържа хидротехническите съоръжения и инфраструктура на язовира (стената) и технологичната (експлоатационна) зона. Всяка от фирмите – ползватели охраняват съответните водовземни съоръжения, които ползват, като охраната е възложена на външни охранителни фирми.

Като рибностопански обект с определена зона за аквакултури, определена по реда и режима на Закона за рибарството и аквакултурите (ЗРА), той трябва да се охранява от органите на ИАРА, респективно от ползвателя по ЗВ и ЗРА, а контролни функции по ползването му се изпълняват и от Басейнова дирекция – Пловдив (по ЗВ) и РИОСВ – Ст. Загора (по ЗООС и ЗБР).

На практика зоната за аквакултури в язовира няма ползвател по ЗВ и ЗРА, който да организира опазването и охраната на рибните ресурси, а така също да полага грижи за тяхното естествено и изкуствено възпроизводство. Това даде възможност да се развихри масово браконьерство, тъй като ИАРА не е в състояние да организира денонощен контрол, а само епизодичен и по сигнали, като от това няма и никакви положителни резултати. Охранителните фирми на предприятията, които охраняват съответните участъци и съоръжения на обекта, не се ангажират с общата охрана на водоема и няма координация между тях. В същото време има данни, че при липсата на законен ползвател на зоната за аквакултури, някои от служителите по охраната, възползвайки се от липсата на контрол и притежавайки специфично оборудване извършват чести и масови нерегламентирани улови на риба. Това е незаконната експлоатация на рибните ресурси без грижа за тяхното опазване и възпроизводство. Нещо повече, има сериозни данни, че техните действия се простират не само в зоната за аквакултури, но и в другите зони на язовира, вкл. и в експлоатационната зона на язовирната стена, която е под особения режим на Наредба № 13/2004 г. за язовирните стени. В тези зони действа забрана за ползване и за разполагане на плаващи и подводни съоръжения и за извършване на всякакви дейности, включително и риболов.

Тава налага да се предприемат спешни и съгласувани мерки и действия между всички заинтересовани страни (изброените предприятия), държавни ведомства (МОСВ и неговите органи Басейнова дирекция – Пловдив и РИОСВ – Стара Загора и МЗХ – ДМДР и ИАРА), както и община Гълъбово с нейното общинско предприятие, които да доведат до съществена промяна в охраната и ползването на язовира, а от там и в неговото състояние, вкл. за подобряване на неговия статут като водно тяло от гледна точка на изискванията за стабилно и устойчиво екологично състояние, заложили в ПУРБИБР.

Налага се и предлагаме да се обмислят идеи и предложения за промени в нормативната уредба и по-специално в Закона за рибарството и аквакултурите (ЗРА) и в Наредба № 37/2008 г., които да отчетат спецификата и уникалните свойства на яз. „Розов кладенец“ и да го отделят от общия режим на ползване на всички останали язовири в страната, като му се определи и

съответстващ специфичен статут, като този на другите язовири – охладители на ТЕЦ („Овчарица“ и „Бял кладенец“), които да съпътстват и определени промени в ПУРБИБР за следващия период.

В резултат на горното, считаме, че **има подходящи предпоставки работата по ползването на язовир „Розов кладенец“ за развъждане и отглеждане на риба да продължи в няколко направления, които са свързани и с екологичното му състояние и неговото подобряване:**

1. Да се постави акцент върху **програмираното зарибяване на язовира с растителноядни риби, включително с черен амур**, за поддържане на биологичното равновесие в него и добро качество на водата, за предотвратяване на аварии на охладителните системи на ТЕЦ, предизвикани от мидата „зебра“, както и ограничаване на натиска и въздействията на другата биомаса (планктон и зоопланктон), развиващи се също така много интензивно;
2. Да се организира стриктна охрана на зоната за аквакултури на язовира, която да ограничи и да прекрати вихрещото се масово браконьерство в него, което го доведе до пълно обезрибяване и до допълнително влошаване на качеството на водата в него.
3. ~~Е~~вентуалното съпътстващо производство на риба в садки, редуцирано максимално (намалено поне с 50 %) ще бъде проява на предвиденото в ПУРБИБР ограничаване на садковото производство и няма да предизвиква замърсяване на водата, което е потвърдено и в цитираното Решение на РИОСВ – Стара Загора. От друга страна програмираното зарибяване на водоема би компенсирало напълно евентуално въздействие на интензивното риборазвъждане, макар че такова не се очаква и практиката на яз. „Овчарица“ и „Бял кладенец“ го доказва.
4. От трета страна, производството на риба в садки ще даде на общинското предприятие доход, благодарение на който ще се реализират мероприятията за програмираното зарибяване на първо място с бял толстолоб и с черен амур, както и с други подходящи растителноядни риби (пъстър толстолоб и бял амур) при необходимост.
5. Изброените по-горе предприятия-ползватели на язовира също са жизнено заинтересовани от поддържане на язовира в добро състояние, което да гарантира и тяхната работа. От предварителните разговори с техните ръководства става ясно, че те биха подрепили ползване на язовира от общинското предприятие, което да организира както програмираното зарибяване, така и стриктната охрана на свободните води (извън зоните на тяхното ползване) от браконьерството. Не е толкова важно и обстоятелството, че това присъствие на общината във водоема ще гарантира и опазването и на рибните ресурси в него, за което през последните десетилетия никой не се грижи и те са подложени на варварска експлоатация без никаква грижа за тяхното възпроизводство. Понастоящем всяка от ползващите язовира фирми организира собствена охрана на водовземните си съоръжения. Част от служителите на тази охрана обичайно се чувстват безконтролни и безнаказани и са едни от постоянните браконьери, а ТЕЦ нямат възможност да предприемат и направят нищо по този въпрос.
6. Горното ще бъде в унисон с целите и мерките на ПУРБИБР. Тяхното усъвършенстване в новия ПУРБИБР за периода 2016-2020 г. е жизнено необходимо за постигане на добър екологичен потенциал на водоема. В същото време, отговорните за реализирането на целите и мерките на ПУРБИБР за изминалите 5 г. не са направили нищо в тази посока. По този начин присъствието и участието на община Гълъбово чрез Общинското предприятие „Благоустройства и чистота“ в реализирането актуализираните мерки за периода 2016 – 2020 г. може да даде добър резултат.

Във връзка с изложеното, от името на Община Гълъбово и на общинското предприятие „Благоустройство и чистота“ – Гълъбово, споделяме с Вас нашите идеи и предложения и молим за Вашето становище, взаимодействие и съдействие по следното:

1. Да се намерят нормативно определени основания в язовира да се извършва „екстензивно риборазвъждане“, но не като стопанска дейност за пряко производство на риба, а като екологично мероприятия за подобряване на състоянието на язовира от гледна точка на изискванията на ПУРБИБР. Това може да се постигне чрез прилагане на програмирано зарибяване на язовира с растителноядни видове риби, вкл. и с черен амур.

2. По отношение на садковото производство на риба в язовира, мярката за ограничаване използването на такива съоръжения от ПУРБИБР да се постигне чрез нормативно лимитиране на това производство (като ограничен лимит на обема на производството в садките). По този начин може да се постигне реализиране на целите на ПУРБИБР по отношение на язовира. Достатъчно е нормативна промяна за това да се направи в Наредба № 37 / 2008 г. по ЗРА.
3. Предвиждаме да се изработи план за действие за постигане на описаните цели и задачи, като той се базира и на съгласуваната позиция на всички ползватели на язовира и най-вече ТЕЦ-овете, които да се приобщят към идеята за поддържане на язовира в добро екологично състояние с конкретни мерки и действия. Тук следва да се заложи на борбата с мидата „зебра“, включително и чрез финансово участие на ТЕЦ-овете в мерките за осигуряване на зарибителен материал от черен амур (първоначално от внос и по-късно от собствено производство). Общината може да играе ролята на свързващо и координиращо звено, чрез инициативата за изпълнение на набелязаните марки, вкл. за стопанисване на язовира в рибностопанско отношение чрез общинската фирма.
4. Необходимо е да се подготвят предложения за промяна в мерките на ПУРБИБР за периода 2016 - 2020 г. по отношение на язовира. Считаме, че и БД - Пловдив и ИАРА могат да бъдат убедени, че ограничението за ползване на садки в язовира, заложено в ПУРБИБР не представлява забрана и може и следва да бъде реализирано като то се формулира с точни параметри по обем и форма (чрез определяне на определен щадящ лимит на това производство). Заедно с това в мерките за постигане на добър екологичен потенциал да се предвиди и програмирано зарибяване с растителноядните видове риби (основно с бял тръстолоб и с черен амур), извършвано с разрешително по ЗВ и чрез регистрация по ЗРА.
5. Необходимо е МОСВ, МЗХ и ИАРА да разгледат идеите за съответни промени в Закона за рибарството и аквакултурите, респективно в Наредба № 37/2008 г., като по изключение поради неговата особена специфика и уникалност язовир „Розов кладенец“ **бъде определен като водоем и за любителски риболов и за аквакултури** (в зоната за аквакултури) със задължение за програмирано зарибяване на тази зона, *а не като водоем само за любителски риболов (както е сега)*. Предложението може да бъде обосновано с необходимостта за постигане на целите на ПУРБИБР за язовира през новия период 2016 – 2020 г.г.
6. Горното може да се реализира чрез изготвяне на актуализирано Инвестиционно предложение за рибностопанското ползване на язовира, което предварително да се внесе за съгласуване в РИОСВ – Ст.Загора, в Басейнова дирекция – Пловдив и в МЗХ – Дирекция „Морско дело и рибарство“ и ИАРА. На тази база и след нормативните промени в ЗРА и Наредба № 37/2008 г. Така ще се открие възможност да бъде открита нова процедура по Закона за водите с променена философия и параметри, с цел реално ползване на язовира в рибностопанско отношение, ефективна специална охрана на рибния ресурс в зоната за аквакултури и в целия язовир и прилагане на специфични мерки за поддържането му в добро екологично състояние.

Забележка: материалът и действията на общината и на предприятието в тази посока са консултирани от инж. НИКОЛАЙ КИСЬОВ, МБА, Експерт-консултант по рибарство, аквакултури, риболовно и водно законодателство, регистрирано лице по рибарство и аквакултури (Списък, обн., ДВ, бр. 27 от 14.04.2015 г., № 542), Пловдив, 4016, ул. „Луна“ № 3; Тел.: (032) 690217, Мобилни: 088 8352728; 087 8352728; 089 4260614, E-mail: [nkissiov@abv.bg](mailto:nkissiov@abv.bg)

С УВАЖЕНИЕ!

НИКОЛАЙ ТОНЕВ, Кмет на община Гълъбово

НИКОЛАЙ ФИЛИПОВ, Управител на «Благоустройство и чистота» ЕООД, гр. Гълъбово